

VÝZVA PRO AUTORY

Časopis *Studia paedagogica*
ročník 19 / čísla 2–3 / rok 2014

Téma: Mimo hlavní proud

Inspiraci pro monotematické číslo *Studia paedagogica* s názvem *Mimo hlavní proud* jsme našli v jednom z možných vymezení sociální pedagogiky jako pedagogické disciplíny, která se zabývá výchovou a vzděláváním rizikových a sociálně znevýhodněných dětí i dospělých, tj. jedinců, kteří se ocitají mimo hlavní proud. Mimo hlavní proud se v duchu tohoto vymezení ocitají všichni, kteří se svým chováním, názory, postoji nebo způsobem života odchyľují od existujících sociálních norem.

O tématu *Mimo hlavní proud* uvažujeme ve třech rovinách. První rovina je zakotvena v kvantitativním (statisticky vymezeném) úhlu pohledu. Definici hlavního proudu v tomto případě odvíjíme od toho, co je obvyklé a odpovídá normálnímu rozložení. Mimo hlavní proud se tak ocitá vše, čeho je v porovnání s ostatním příliš málo nebo nadměrně mnoho, co je příliš intenzivní, nebo naopak slabé a podobně. Zaměření na hromadné jevy nebo naopak na detail vyvolává i celou řadu metodologických otázek a v této souvislosti nás zajímají odpovědi na dva typy otázek:

Kdo jsou ti, kterých je málo, a naopak kolik je nezaměstnaných, nemocných, imigrantů? Jaké metodologické výzvy se vynořují, když zkoumáme aktéry mimo hlavní proud?

Proto klademe otázky: *Co a proč je považováno za alternativní, výjimečné či unikátní? Jak můžeme zkoumat výjimečnost, jedinečnost, ojedinělost? Jak se obvykle popisují (interpretují) jevy, které z hlediska intenzity nebo frekvence stojí na okraji? Jaké metodologické postupy jsou typické pro zkoumání lidí, skupin a komunit, kteří se ocitli mimo hlavní proud? Kterí lidé (skupiny) mimo hlavní proud se zkoumají zřídka nebo naopak příliš? Kdo žije v ghettech?*

Druhá rovina uvažování vychází z vymezení sociálních norem jako pravidel, která mají být jednotlivci dodržována, respektována, nebo jejichž dodržování je společností očekáváno. Sociální normy mohou být výsledkem přesných procedurálních pravidel a v těchto případech bývá jejich dodržování spojeno s institucemi. Normy ale vznikají také neformálně podle skutečného vlivu jednotlivců nebo konkrétních sociálních skupin a jejich dodržování bývá otázkou sociální kontroly. Takto nahlížené sociální normy jsou sociokulturně a dobově podmíněny a hlavní proud je určován existujícími morálními normami, tabu, módou, a my se ptáme: co musí jedinec či skupina udělat pro to, aby porušili normu, a co dělá jejich okolí pro to, aby se tyto jednotlivci či skupiny ocitli mimo hlavní proud?

V této rovině uvažování nás zajímá například: *Jak se formují a působí na své okolí subkultury mládeže? Jak vznikají a působí sekty či nová náboženská hnutí? Jak probíhá výchova v rodinách s odlišným, alternativním životním stylem? Jak jsou vzdělávány dlouhodobě nemocné děti? Kdo a proč je exkludován či naopak zůstává v hlavním proudu? Kdo je IN a kdo je OUT? Co ženy přivedlo do armády a co se stalo, že muži-učitelé vydrželi ve školství a zůstávají řadovými učiteli? Co jednotlivce, skupiny či komunity vede k tomu, že chtějí zůstat mimo hlavní proud? Ocitají se ti, kteří vychovávají a vzdělávají jedince žijící mimo hlavní proud, také mimo hlavní proud? Jak to, že někteří lidé dokončili pouze základní vzdělání? Proč žáci porušují školní řád?*

Třetí rovina uvažování je o napětí mezi existencí norem a jejich porušováním. Toto napětí může mít z hlediska fungování společnosti i pozitivní funkci, a to v udržování sociální stability ve společnosti. Nedodržování norem má stabilizační význam všude tam, kde za porušováním norem stojí zájmy, hodnoty nebo potenciály, které dosud nebyly ve společnosti oceněny nebo zhodnoceny. Z tohoto úhlu pohledu lze výchovu, vzdělávání i poradenství nahlížet jako nástroje, kterými na jedné straně můžeme zmírnit nebo dokonce eliminovat rozdíly mezi jednotlivci, skupinami či komunitami, a podpořit tak sociální integraci. Z opačného úhlu pohledu ale mohou představovat nástroje, které pomáhají v odhalování nových a dosud nepoznaných kvalit. V této rovině uvažování nám jde o to, jak výchova, vzdělávání a poradenství přispívají k sociální stabilitě a jak naopak hlavní proud kodifikují. Ptáme se například: *Jak zastánci alternativních norem nablížejí na své vrstevníky, rodiče, učitele? Co nového do vymezování mimo hlavní proud mohou přinášet koncepty celoživotního učení a celoživotního poradenství? Jakou pomoc oceňují lidé mimo hlavní proud? Jaké strategie volí lidé mimo hlavní proud, aby se integrovali nebo naopak zůstali mimo hlavní proud?*

Uvedenou strukturací tématu *Mimo hlavní proud* signalizujeme, že hodláme otevřít prostor **všem** – zkušeným výzkumníkům, renomovaným autorům, začínajícím vědcům i doktorským studentům, které tato výzva oslovila. Těšíme se tedy na původní teoretické statě nebo empirická sdělení, které budou zakotveny v oborovém zaměření časopisu *Studia paedagogica*, a současně

uvítáme příspěvky, jež budou překračovat hranice pedagogiky směrem k multidisciplinárnímu vědeckému diskurzu, v němž nebude chybět psychologický, antropologický, filozofický, sociologický a řada dalších pohledů.

Abstrakty v délce 200–400 slov přijímáme **do 15. září 2013** na e-mailové adrese studiapaedagogica@phil.muni.cz. Uzávěrka pro **plné texty** je **15. prosince 2013**.

Všechny texty procházejí recenzním řízením, na jehož základě redakce rozhodne o přijetí textu k publikaci. Abstrakt v českém a anglickém jazyce bude součástí textu uveřejněného v časopise. Editorkami čísla *Mimo hlavní proud* jsou Lenka Hloušková a Dana Knotová. Další informace a pokyny pro autory je možné nalézt na webové stránce časopisu *Studia paedagogica* www.phil.muni.cz/journals/sp.

